

- Протягом першого півріччя 2017 року економіка зростала помірними темпами на рівні 2,4 відсотків, рівень бідності залишається вищим за докризові рівні.
- Для скорочення рівня бідності та покращення стандартів життя населення впродовж наступних двох років важливим є пришвидшення економічного зростання до 4 відсотків або вище. Для стимулювання інвестиційної діяльності і підвищення продуктивності економіки необхідно прискорити впровадження амбіційного пакету реформ, включаючи реформу ринку землі, фінансового сектора, боротьбу з корупцією і приватизацію.
- Незважаючи на вищі надходження до державного бюджету, прогнозується, що в 2017 році дефіцит бюджету зросте до 3,5 відсотків ВВП через підвищення рівня зарплат у державному секторі та витрат на соціальні програми. Скорочення бюджетного дефіциту в 2018 році та надалі вимагатиме прийняття відповідальної пенсійної реформи та запровадження освітньої і медичної реформи в такий спосіб, що дозволить покращити якість послуг, одночасно оптимізуючи мережу шкільних і медичних закладів.

Поточні тенденції

Економічне зростання залишається помірним, що обумовлено незавершеними структурними реформами та наслідками конфлікту на сході України. Після зростання в 2016 році реального ВВП на рівні 2,3 відсотків протягом першої половини 2017 року цей показник підвищився на 2,4 відсотки (в порівнянні з попереднім роком). Хоча відновлення росту є позитивною подією, цей показник є доволі слабким, оскільки зростання відбувається після загального падіння реального ВВП у 16 відсотків у період 2014 та 2015 років. Навіть основні галузі, що показували ознаки відносної міцності, такі як виробництво, торгівля і транспорт, у першій половині 2017 року продовжували зростати помірними темпами — відповідно у 3,7, 3,5 та 4,4 відсотки, що є недостатнім для обумовлення більш інтенсивного зростання загальної економіки. У видобувних галузях і комунальному секторі відбувалось скорочення відповідно на 6,6 та 5,5 відсотків, що було спричинено торгівельною блокадою непідконтрольних територій Донбасу, що негативно вплинуло на видобуток вугілля, виробництво сталі і електроенергії. З іншої сторони, в першому півріччі 2017 року галузь будівництва та інвестиції в основний капітал потужно зростали на рівні відповідно 26 та 22 відсотків, що вказує на подальше поживлення інвестиційної активності, хоча й рівень обох показників залишається значно нижчими докризового. Експорт товарів у перші шість місяців 2017 року зріс на 23 відсотки (після 13 відсоткового падіння в 2016 році), що в основному обумовлено підвищенням цін на сировинні товари на світових ринках. Збільшення інвестицій і економічне зростання вимагатимуть подальшого просування вперед у напрямку реалізації незавершеного плану реформ.

РИСУНОК 1: Динаміка ВВП, % рік до року

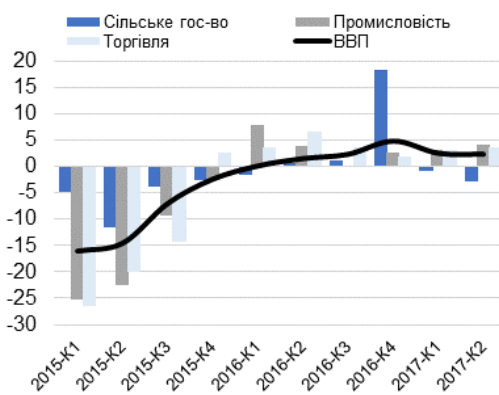

РИСУНОК 2: Рівні бідності, % до загалу

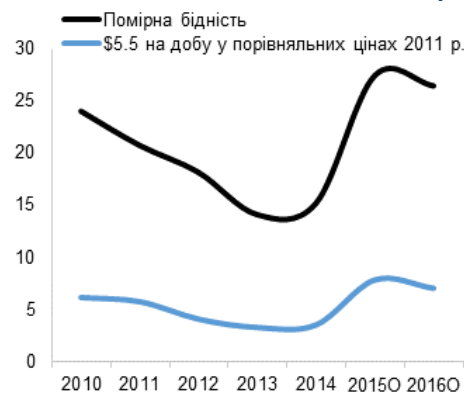
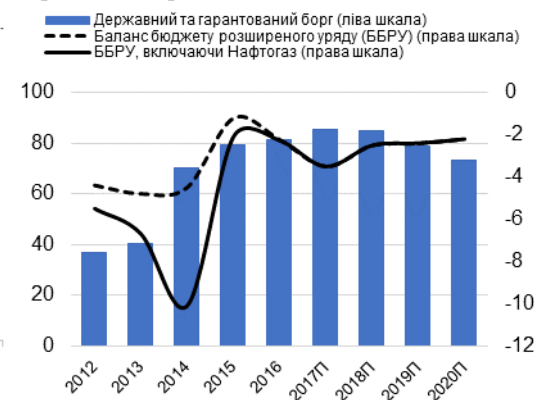

РИСУНОК 3: Дефіцит бюджету та державний борг, % ВВП

Рівень бідності залишається значно вищим за докризові рівні, і для скорочення цього показника важливим є подальше економічне зростання. У 2016 році помірний рівень бідності (за національною методологією Світового банку для України) оцінений у 26,5 відсотків, що дещо нижче за 27,5 відсотків у 2015 році, але значно вище за 14,1 відсотків у 2013 році. Темпи рівня бідності (нижче за 5,5 дол. США/день паритету купівельної спроможності (ПКС) у 2011 році) в 2016 році оцінені на рівні 7 відсотків, що значно вище за 3,3 відсотки у 2013 році. В 2015 році чисті доходи населення суттєво скоротились у реальному вираженні, що було спричинено глибокою рецесією та реформуванням соціальних програм, які були неефективно великі у докризовий період. В січні 2016 року реальний середній рівень зарплат знизився на 30 відсотків у порівнянні з рівнями, що існували до кризи, однак у липні 2017 року він підвищився на 17 відсотків у порівнянні з роком раніше, що було обумовлено зростанням рівня зарплат у державному секторі та мінімальної заробітної плати.

У першій половині 2017 року спостерігалось значне зростання надходжень до державного бюджету, але протягом решти року тиск на видаткову частину посилюється після ухвалення змін до Закону Про Державний бюджет на 2017 рік. Незважаючи на жорсткий контроль за видатками у 2016 році, дефіцит бюджету розширеного уряду зріс до 2,2 відсотків ВВП через падіння надходжень від єдиного соціального внеску (ЄСВ). У першій половині 2017 року як видатки, так і надходження демонстрували міцне зростання. Видатки зросли на 13,5 відсотків у реальному вираженні, що було обумовлено підвищенням рівня мінімальної заробітної плати (та як наслідок цього, зарплат учителів, лікарів та інших державних службовців), а також вищими витратами на соціальні програми. Однак надходження до бюджету продемонстрували ще вищі темпи зростання, їхнє збільшення склало 22,8 відсотків у реальному вимірі. Це було обумовлене зростанням надходжень за всіма основними статтями, включаючи податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств податок на додану вартість, ЄСВ а також неподатковими надходженнями. В результаті цього, в першій половині 2017 року бюджет розширеного уряду було зведено з профіцитом у 0,9 відсотка ВВП повного року. Однак, зміни до закону Про Державний бюджет на 2017 рік, ухвалені у липні, обумовили зростання тиску на видаткову частину бюджету протягом решти року через вищі видатки на оборону, соціальні програми та капітальні інвестиції. В результаті, очікується, що дефіцит держбюджету в 2017 році перевищить цільове значення в 3 відсотки ВВП. Одночасно продовжував зростати рівень державного боргу, сягнувши станом на липень 2017 року відмітки у 85 відсотків ВВП, що було спричинено вищими витратами на рекапіталізацію банків. У вересні 2017 року Україна

успішно розмістила єврооблігації на 3 млрд. дол. США, з яких 1,3 млрд. – це нове фінансування, а решта суми допоможе здійснити рефінансування облігацій, виплати за якими припадали на 2019 рік.

Середньострокова перспектива

Прогнози зростання у 2017 році залишаються помірним на рівні 2 відсотки, однак прискорення реалізації амбіційного пакету реформ може забезпечити зростання на рівні 4 відсотків або вище. На прогнози щодо зростання впливають два фактори. З одного боку, Україна зазнає негативних наслідків конфлікту на Донбасі, і проявом цього є торгівельна блокада непідконтрольних територій. З іншого боку, органи влади працюють над амбіційним пакетом реформ для вирішення структурних проблем та сприяння майбутньому зростанню. Наступні два місяці представляють важливу унікальну можливість закріплення цих важливих реформ. Створення прозорого ринку землі дозволить Україні краще використати широкий потенціал експорту сільськогосподарської продукції. Посилення управління в державних банках та запровадження заходів для врегулювання питань, пов'язаних із непрацюючими кредитами, дозволить забезпечити поступове відновлення кредитування приватного сектора. Глибші антикорупційні реформи, подальше покращення бізнес середовища та прогрес у приватизації можуть посилити довіру інвесторів та залучити іноземні інвестиції. Просування цих реформ упродовж наступних декількох місяців може прискорити економічне зростання до 4 відсотків або вище протягом наступних двох років. Однак ризики до цього прогнозу залишаються суттєвими, включаючи виклики, пов'язані з просуванням реформ у складному політичному середовищі, а також ризики, що мають відношення до ескалації конфлікту або погіршення зовнішнього середовища.

Бюджетні виклики у середньостроковій перспективі є значними — вирішення питання макроекономічної вразливості вимагатиме системної фіскальної консолідації, яка базуватиметься на структурних реформах. За прогнозами вищі зарплати у державному секторі спричинять різке зростання видатків на заробітну плату з 9,3 відсотків у 2016 році до 11,2 відсотків у 2017 році. Видатки на програму житлових субсидій прогноуються в 2017 році на рівні 2,6 відсотків ВВП (у порівнянні з 1,8 відсотка в 2016 році), і сукупні витрати на програми соціального захисту за прогнозом сягнуть у 2017 році 5,7 відсотків ВВП (у порівнянні з 4,6 відсотками в 2016 році). В результаті цього прогнозується, що дефіцит бюджету збільшиться до 3,5 відсотків ВВП. Окрім цього, додатковий тиск на державні фінанси чинить зволікання з автоматичною адаптацією тарифів на газ. Для стримування тисків пенсійних витрат важливим є проведення пенсійної реформи, одночасно забезпечуючи гідні пенсії людям похилого віку. У проєкті бюджету на 2018 рік передбачені подальші підвищення зарплат у державному секторі, тому витрати на заробітну плату за прогнозами залишатимуться високими – на рівні 11,5 відсотків ВВП. Тому досягнення цільового показника дефіциту в 2,5 відсотків ВВП у 2018 році вимагатиме підвищення адресності житлово-комунальних субсидій та вищих надходжень від сплати податків та соціальних внесків. У середньостроковій перспективі досягнення цільового показника дефіциту в 2,2 відсотків ВВП до 2020 року також вимагатиме запровадження програм реформування освіти і медицини в спосіб, що призведе до оптимізації мережі шкільних і медичних закладів. Бюджетна консолідація є важливою для вирішення питань, пов'язаних з макроекономічною вразливістю та скорочення до 2020 року рівня державного боргу до відмітки, що є нижчою за 75 відсотків ВВП. Без здійснення таких системних фіскальних зусиль Україні необхідно буде більше покладатись на несистематичні заходи зі збільшення надходжень та скорочення видатків, разом із збільшенням внутрішніх запозичень, що може негативно вплинути на прийнятний рівень заборгованості і результати розвитку.

Зменшення чутливості економіки до зовнішніх шоків вимагатиме проведення реформ для збільшення експортного потенціалу і залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), а також збереження співпраці з МВФ та іншими офіційними кредиторами. Незважаючи на поліпшення умов торгівлі, прогнозується, що в 2017 році дефіцит поточного рахунку платіжного балансу зросте до 4 відсотків ВВП через негативний вплив від торгівельної блокади та продовження зростання імпорту проміжних та інвестиційних товарів. Дефіцит поточного рахунку фінансується переважно за рахунок зовнішніх державних запозичень, що забезпечує відновлення валютні резервів, які зросли до 18 млрд. дол. США або 3,5 місяців експорту станом на кінець серпня. Без проведення структурних реформ, необхідних для збільшення експортного потенціалу і залучення ПІІ, Україна залишатиметься вразливою до зовнішніх шоків і циклів на сировинних ринках. Збереження співпраці з МВФ та іншими офіційними кредиторами також буде важливим для задоволення потреб у зовнішньому фінансуванні.

Таблиця 1: Основні макроекономічні показники

	2012	2013	2014	2015	2016	2017П	2018П	2019П	2020П
Номінальний ВВП, млрд. грн.	1,405	1,465	1,587	1,980	2,383	2,832	3,195	3,572	3,975
Реальний ВВП, зміна у %	0.2	0.0	-6.6	-9.8	2.3	2.0	3.5	4.0	4.0
Споживання, зміна у %	7.4	5.2	-6.2	-15.9	1.4	3.3	3.5	3.2	3.7
ВНОК, зміна у %	5.0	-8.4	-24.0	-9.2	20.1	18.3	10.2	6.8	5.0
Експорт, зміна у %	-5.6	-8.1	-14.2	-13.2	-1.6	4.8	5.0	5.0	4.3
Імпорт, зміна у %	3.8	-3.5	-22.1	-17.9	8.4	8.7	3.6	4.7	4.2
Дефлятор ВВП, зміна у %	8.1	3.1	14.8	38.4	17.1	16.5	9.0	7.5	7.0
ІСЦ, зміна у % на кінець пер.	-0.2	0.5	24.9	43.3	12.4	10.0	7.0	6.5	6.0
Баланс рах. поточ. опер., % ВВП	-8.2	-9.2	-3.5	-0.2	-3.8	-4.1	-3.5	-2.5	-2.0
Зовнішній борг, % ВВП	76.6	78.6	97.6	131.5	119.8	127.8	123.1	108.4	94.4
Міжнародні резерви, млрд. дол. США	24.5	20.4	7.5	13.3	15.5	...	...	...	...
місяців імпорту	2.9	3.3	1.9	3.2	3.4	...	...	...	...
Бюджетні доходи, % ВВП	44.5	43.6	40.3	42.1	38.4	40.5	42.1	41.4	41.2
Податкові надходження, % ВВП	38.9	37.9	35.8	35.5	33.1	35.6	37.5	38.0	38.3
Бюджетні видатки, % ВВП	48.9	48.4	44.8	43.2	40.6	44.0	44.6	43.8	43.4
Поточні видатки, % ВВП	45.7	46.2	44.3	41.0	37.4	40.2	40.8	40.0	39.4
Капітальні видатки, % ВВП	2.9	2.0	1.3	2.2	3.1	3.8	3.8	3.8	4.0
Баланс бюджету розширеного уряду, % ВВП	-4.4	-4.8	-4.5	-1.2	-2.2	-3.5	-2.5	-2.4	-2.2
Баланс бюджету розширеного уряду та Нафтогазу, % ВВП	-5.5	-6.7	-10.1	-2.1	-2.3	-3.5	-2.5	-2.4	-2.2
Державний і гарант. борг, % ВВП	36.6	40.6	70.3	79.4	81.2	85.2	85.1	78.9	73.4

Джерело: дані українських органів влади, прогнози Світового банку

